

UNGE
nye

VÅRLØSNING

av

FRANK
WEDEKIND

Sesongen 1975/1976

FRANK WEDEKIND

(1864-1918) — tysk dikter, skuespiller, sirkusartist, omstridt livsdyrker og humørfyllt satiriker i det berømte vittighetsbladet *Simplicissimus*. Omtalt og vurdert sammen med tre andre ledende dramatikere i slutten av det forrige århundre: Gerhart Hauptmann, Hugo von Hofmannsthal og Arthur Schnitzler. Først og fremst beryktet, men også beundret for den nakne, oppriktige skildring av pubertetsproblemet i «Vårløsning» (*Frühlings Erwachen* 1890). Stykket ble opprinnelig trykt i bokform, for det var ingen teatersjef på den tiden som våget å spille det. Først 15 år senere ble det presentert fra en scene av den geniale teatermannen Max Reinhardt, og det lever fremdeles teatergjengere i vår by som husker den oppsiktsvekkende forestillingen på Intimteatret i 1922.

Wedekind skrev en rekke skuespill, også en tragedie om danserinnen Lulu, en intens, hensynsløs beretning om et sjelløst hun-dyr på vandring fra mann til mann. I kronologisk rekkefølge gjør hun det av med tre menn. Den første dør av slag, den andre begår selvmord og den tredje tar hun selv livet av.

I denne krasse materien fant den østerrikske komponisten Alban Berg et ypperlig sugett for en opera, som siden 1935 tilhører det faste repertoaret på mange av de europeiske opera-scener.

Etter den første verdenskrig fikk Wedekind en renessanse i Tyskland, som mønster for det ekspressjonistiske drama med sterke paralleller til Strindbergs skildringer av kvinnen i mange varianter. Og det som står fast er at ingen dramatikere i 1890-årene i så strek grad tangerer de ideer Sigmund Freud og psykoanalysen fant fram til som Frank Wedekind. Han var en murbrekker, som kjempet innbitt mot alle slags fordommer. Det gikk så langt at han ble dømt for majestetsfornærmelse og måtte sone en lengre fengselstraff.

Som menneske var han utpreget bohem, skiftet bopel og yrke som andre skifter skjorte. Han var aktiv skuespiller — ofte meget dyktig også — såvel i tragedien som i farsen. Aller best greidde han seg i de stykker han skrev selv. Der følte han seg absolutt hjemme.

Nederst fra venstre: Ellen Horn, Marit Syversen, Eva Opaker, Karin Mace. Bakerst fra venstre: Oddbjørn Hesjevoll, Gard Øyen, Petter Baanrud og Anders Hatlo.

SIGURD BØDTKER

en av våre skarpeste teaterkritikere, skrev en lang lysende anmeldelse av den norske førsteoppførelsen av «VÅRLØSNING». Her er et par utdrag:

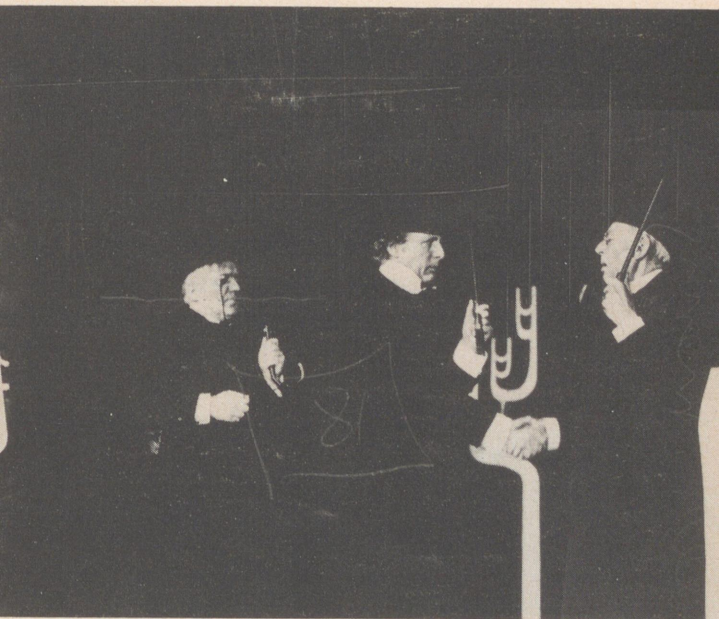
«Wedekind var 26 år dengang! han hadde gjemt sine erindringer hva en gutt måtte oppleve i de vanskelige overgangså. Og han skjelver ennå i sitt sinn og i sitt blod, når han minnes all den overlast han led, alle de ydmykelser han måtte finne seg i, fordi hjemmet ikke gav ham vern og hjelp, og skolen selvfølgelig møtte opp med død kunnskap, når han aller mest hadde behov for levende forståelse.

Men dikteren har evnet å tvinge sine bitre erfaringer inn i det lønnkammer, hvor de hører hjemme, hans lysvåkne hukommelse får ikke lov til å følge sine egne veier, med streng og ren kunst viser han oss at det lyse tempel, som skulle hvelve seg beskyttende over unge skjebner, formørkes av en sky av samfunnsmessige fordommer. Dikteren holder helt herredømmet over seg selv og over sitt stoff, han har den dypeste medfølelse med de unge mennesker han har skapt og gitt den onde verden i vold, men Melchior, Moritz og Wendla lyder bare de stemmer som kaller på dem fra bunnen av deres egne sinn».

.....

«Skulle det virkelig være nødvendig å understreke at Wedekinds barnetragedie er i dypeste forstand **moralsk**? Foreldre bør tenke, det burde helst også skolen. Barn skal ikke gå sikre i kraft av en dum uvitenhet, som i et skjebnefylt øyeblikk kan hevne seg, barn skal i det hele tatt ikke i farlige år gå for seg selv i ørkesløse spekulasjoner, når et par kjærlige ord kunne gi sinnet ro. Barn skal ikke behandles som spebarn, men som ungdom som snart blir voksen. — Er ikke alt dette moral?»

Rolf Just Nilsen som Knokkelbrekk, Helge Reiss som rektoren og Thorleif Reiss som rentier Stiefel.

Marit Syvertsen som Wendla og Gard Øyen som Melchior.

*overdeler 1: endeskatte
for makke*

VÅRLØSNING

En barntragedie
av FRANK WEDEKIND

Oversatt av Jens Bjørneboe
Instruktør Terje Mærli

Dekor og kostymer Anna Gisle
Musikken komponert av Magne Amdahl

De som er med:

Fru Bergmann	Aud Schönemann
Wendla Bergmann, hennes datter	Marit Syvertsen
Herr Gabor	Carsten Winger
Fru Gabor	Elsa Lystad
Melchior, deres sønn	Gard Øyen
Rentier Stiefel	Thorleif Reiss
Moritz Stiefel, hans sønn	Anders Hatlo
Hänschen Rilow gymnasiaster	Oddbjørn Hesjevoll
Ernst Röbel	Petter Baanrud
Thea skolepiker	Karin Mace
Martha	Ellen Horn
Ilse, en modell	Eva Opaker
Rektor Solenstikk	Helge Reiss
Tingeslag professorer	Rolf Sand
Knokkelbrekk	Rolf Just Nilsen
Habebald, pedell	Ulf Wengård
Pastor Kahlbach	Ivar Nørve
Den maskerte herren	Jon Eikemo

18

11 roller

INGEN PAUSE

*fy, den
ener vesentlig
triv på ab*

Orkestere:

Annar Kjærnsvik, piano
Ole Jacob Hansen/Per Nyhaug, vibrafon
Helge Hurum, klarinett/fløyte
Asmund Nordrum, trompet/cello

Filminnslagene er ved Knut Gløersen, fotograf,
Terje Haglund, klipp, Bjarne Stensrud, lyd.
Med takk til Team-Film A/S og Informasjonsfilm
for god hjelp.

Inspisient: Bjarne Stensrud

Rekvisitter: Laila Hauge

Suffløse: Gerd Heide Steen

Parykker og sminke-opplegg:

Jorunn Bekkby/Per Hansen

Sminkøse: Gerd Rellsve

Scenemestere: Jack Junizewski/Mike Waltham

Lysmestere: Trond Sætre/Hans E. Arntsen

Edvard Munchs «Pubertet» fra 1889.

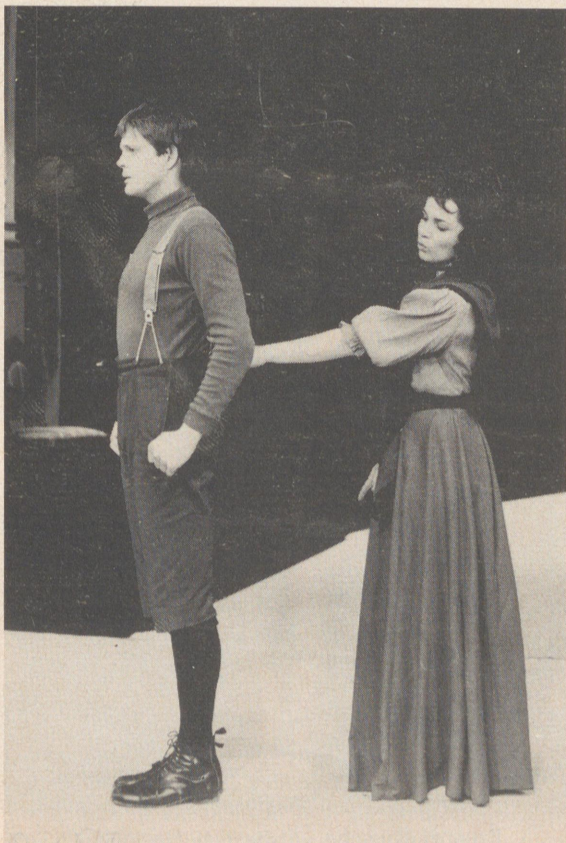
*Storke og storme
to veser i skuret i en*

VÅRBRYTNING

var den norske tittel på «Frühlings Erwachen», da Wedekinds stykke spiltes på Intimteatret en vårdag i 1922. To debuter fikk vidtrekkende betydning for norsk teater senere. Agnes Mowinckel satte stykket iscene og Olafr Havrevold gjorde det første lovende forsøk som skuespiller i rollen som Melchior.

Om oppførelsen skrev Anton Rønneberg i «Nationaltheatrets historie»: «Forestillingen var båret av lidenskapelig helhetssyn, den var dristig i sin realisme og røpte samtidig et våkent blikk for scenebildet».

Anders Hatlo som Moritz og Eva Opaker som Ilse.

Jon Eikemo som den maskerte herren.

**Aud Schønemann som fru Bergmann og Marit
Syversen som Wendla.**

«Måne for misfarne»

av den berømte amerikanske dramatiker Eugene O'Neill blir første forestilling på OSLO NYE. I dette stykket har den saftige folkelivsskildreren gitt dramaet om farmer-datteren Josie Hogan og de menn som omgir henne en tragisk humor, som O'Neill tidligere ikke hadde maktet. Josie eier alt det en mann kan ønske seg av kjærlighet, men den hun falt for var en utlevd bohem, som sovner i fanget hennes den eneste natten kjærligheten lever, — det ble bare en månenatt «for de misfarne» . . .

I de tre største rollene får publikum møte Liv Ullmann, Toralv Maurstad og Espen Skjønberg, og USA's ypperste O'Neill-instruktør gjennom en årrekke, Jose Quintero gjester som iscenesetter. Med andre ord: Det er duket for enda en stor teater-begivenhet på OSLO NYE.

DUKKETEATRET

som holder til i Bymuseet på Frogner har nettopp hatt en vellykket premiere på «UGLA OG HAKKESPETTEN».

Handlingen egner seg særlig for de aller yngste tilskuerne, og foregår i en stor skog. En ugle og en hakkespett bor tre i tre, men de er ikke istand til å holde fred med hverandre. Som så mange andre naboer i verden. Ja, så går det som det går: Det blir strid og mange av skogens dyr blandes inn, både bjørnen, reven, ekornet og musen. Alle dyrene enes om å holde møte for å prøve å stifte fred mellom ugla og hakkespetten.

Klarer de det?

Ja, det får vi da håpe, men den som ser forestillingen får endelig klarhet i det spørsmålet.

REISEN TIL JULESTJERNEN

er den klassiske barneforestilling, som etter mange års savn nå står på reportoaret til OSLO NYE's barneteater. Som altså holder til i teaterlokalene i Klingenberggt. 5.

Farverik, musikalsk, morsom og med nydelige ballett-innslag er eventyret om Sonja, som drar ut for å finne selveste Julestjernen til Kongen. En handling kledd i Knut Solbergs dekor, Jorunn Kirkenærs koreografi, Grethe Wangs kostymer, Magne Amdahls ny-arrangement av Johan Halvorsens berømte musikk og endelig Jørn Ordings trygge, oppfinnsomme regi.

Med Anne-Lise Gjøstøl som Sonja, Leif Juster som Magisteren, Willie Hoel som Nissefar, Bjarne Bø som Julemannen og Per Tofte som den onde greven — for å nevne noen i persongalleriet.

Anne-Lise Gjøstøl som Sonja.

Bevaringssamlingen

Vårløsning : en barnetragedie

22g032398

OSLO
NVE

Neste premiere

«Måne for
misfarne»

Med
Liv Ullmann
Toralf Maurstad
Espen Skjønberg

Regi:
José Quintero